ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר. בלא השיר בתולין לחייבי דלאו בהשיר למה יש לה להיות פחותה ממוכת עץ: **לרבנן** הכיר בה מנה **לא** הכיר בה **ולא** כלום. ומתני' ר"מ היא דלא כרבנן ומאם תאמר אמאי לא קאמר לרבנן בין הכיר בה בין לא הכיר בה מנה כדקאמר במסקנא ותיתי מתניתין לדברי הכל וי"ל דלא ניחא ליה למימר הכי דכיון דרבנן מדמו לה לבעולה הויא בלא הכיר בה כמו כנסה בחזקת בתולה ומגלאת בעולה וסבירא ליה דלית לה דלא כלום ובמסקנא סבר הא דמדמו לה לבעולה היינו לענין מנה אבל מקח טעות לא הויא כמו בעולה דלהון מקפיד כ"כ במוכת עץ שיהא מקח טעות:

הדר ביה **רבא** מההיא. אבל מהא לא נעי למימר דהדר ביה משום דמקח טעות לגמרי משמע וא"ת מנא לן דהדר ביה ממה שאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום נאמר שחזר בו ממה שאמר לא הכיר בה לר"מ מאתים אלא נפרש לא הכיר בה מנה ונוקי ברייתא כרבי מאיר וי"ל כדפי' לעיל בקונטרס דאין זה סברא דאי חשיב מקח טעות לא יהא לה כלום ואי לא חשיב מקח טעות למה לא יהא לה מאתים כיון דמדמה לה לבוגרת דאטו לבוגרת פוחתין לה מכתובתה [ח]: אמר

ואין להן טענת בתולים [א]הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב קטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ כי אמריתה קמיה דשמואל אמר [ב]אין מוכת עץ בבשר איכא דמתני לה להא שמעתא באפי נפשה קטן הבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר מתיב רב אושעיא גדול שבא על הקטנה וקטן הבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאתים דברי ר"מ וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה אמר רבא הכי קאמר גדול הבא על הקטנה ולא כלום [ט]דפחות מכאן כנותן אצבע בעין דמי וקטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ ומוכת עץ גופא פלוגתא דר"מ ורבנן אמר רמי בר חמא [ג]מחלוקת כשהכיר בה דר"מ מדמי לה לבוגרת ורבנן מדמו לה לבעולה אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא כלום ור"מ אמאי מדמי לה לבוגרת נדמייה לבעולה איתעביד בה מעשה בידי אדם הא לא איתעביד בה מעשה בידי אדם ורבנן אדמדמו לה לבעולה נדמייה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה מעשה אבל לא הכיר בה לדברי הכל ולא כלום מתיב רב נחמן [ג]היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את ר"ג ור' אליעזר אומרים נאמנת אלא אמר רבא בין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ מאתים לרבנן הכיר בה מנה לא הכיר בה ולא כלום והדר ביה רבא דתניא כיצד [ד]הוצאת שם רע בא לבית דין ואמר פלוני לא מצאתי לבתך בתולים אם יש עדים שזינתה תחתיו יש לה כתובה מנה אם יש עדים שזינתה תחתיו בת סקילה היא הכי קאמר אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מעיקרא יש לה כתובה מנה [ה]ואמר רב חייא בר אבין אמר רב ששת זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה ומתיב רב נחמן [ו]הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו והוא אומר לא כי אלא עד שלא אירסתיך והיה מקחי מקח טעות ולית לה כלל ואמר להו רב חייא בר אבין אפשר רב עמרם וכל גדולי הדור יתבי כי אמר רב ששת להא שמעתא וקשיא להו ושני מאי מקח טעות נמי ממאתים אבל מנה אית לה ואת אמרת לית לה כלל [ז]ואמר רבא מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב [ח]מקח טעות לגמרי משמע ואלא קשיא הך תריץ ואימא הכי אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מעיקרא ולא כלום [ט]נמצאת מוכת עץ יש לה כתובה מנה והא רבא הוא דאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא ש"מ הדר ביה רבא מההיא ת"ר כנסה ראשון לשום נישואין [י]ויש לה עדים שלא נסתרה אי נמי נסתרה ולא שהתה כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים שהרי כנסה ראשון אמר

ואין להן טענת בתולין. אין יכול להפסידה אותו מנה ולומר בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות: **גמ' עשאה מוכת עץ.** נהי דאין ביאתו ביאה מיהו לא גרע מעץ הנתקע ולרבנן דפליגי אמוכת עץ כתובתה מנה וכן לענין כהן גדול דתנן (יבמות דף נט.) לא יטול את מוכת עץ הא נמי אסירא ליה: **אין מוכת עץ בבשר אדם.** ואי בעולה לא הויא מוכת עץ נמי: **כאפי נפשה.** בלא גברי דלא אמר רב יהודה משמיה דרב ומשמיה דשמואל אלא אינהו גופייהו איפלוג בה: **וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ.** ומדפלגינהו תנא לתרתי ולא איפלוג רבנן אלא במוכת עץ שמעת מינה אין מוכת עץ בבשר: **הכי קאמר גדול הבא על הקטנה ולא כלום.** אינה ביאה לדברי הכל הלכך כתובתה מאתים ולא איפלוג רבנן עלה דפחות מכאן כנותן אצבע בעין דתנן במסכת נדה (דף מד:) גבי בת פחותה מג' שנים ויום אחד מה הדמעה היוצאת ע"י אצבע באה אחרת מתמיה אף בתולים של פחות מכן חוזרין אחריס מתמיהים: **וקטן שבא על הגדולה.** מוכת עץ היא זו וכתובתה מאתים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל מוכת עץ כתובתה מנה והא נמי דקא משמע לה מוכת עץ כתובתה מנה: **כשהכיר בה.** כשכנסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ: **מדמי לה לבוגרת.** דקיימא לן שכלו בתוליה במס' יבמות (דף נט.) דקתני בבתוליה [ו] פרט לבוגרת שכלו בתוליה ואפי' הכי כתובתה מאתים: **ולא כלום.** דמקח טעות הוא ואפי' מנה אין לה: **היא אומרת מוכת עץ אני.** משמתו היא: **והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את.** הנושא את האשה בחזקת בתולה ולא מצא לה בתולים היא אומרת מוכת עץ אני כו' ש"מ אית לה כתובה או מנה או מאתים דאי לית לה מאי נאמנת דקאמר רבן גמליאל אלמא מוכת עץ אלא הכיר בה יש לה כתובה תיובתא דרמי בר חמא דאמר לא הכיר בה דברי הכל ולא כלום: **אלא אמר רבא לר"מ בין הכיר בה בין לא הכיר בה מאתים.** ומתני' דקתני היא אומרת מוכת עץ אני וקא תבעה מאתים רבי מאיר היא: **לרבנן הכיר בה מנה.** ומתני' דהכא דקתני וחכמים אומרים מוכת עץ מנה כשהכיר בה: **לא הכיר בה ולא כלום.** והא לא מצינו למימר לר' מאיר הכיר בה מאתים לא הכיר בה מנה דאי במקח טעות מחזקינן ליה משום דלא הכיר בה לית לה מידי ואי לאו מקח טעות הוא אין חילוק בין הכיר לא הכיר: **והדר ביה רבא** גר' וג"ג מההיא. והדר ביה רבא ממאי דאמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא בין הכיר בין לא הכיר יש לה מנה לרבנן ומאתים לר"מ ומתני' דהתם דברי הכל: **הוצאת שם רע.** ליענש מאה כסף אם שקר וליסקל אם אמת היה: **בא לב"ד.** זקוק לבוא לב"ד ואומר כו': **ואמר רב חייא** גרסי': **ומותיב רב נחמן** גר': **נסתחפה שדהו.** מזלן גרס. כאדם שהמטר בא וסוחף את זריעתו ועוקרה: **מקח טעות לגמרי משמע.** ואין לה כלום: **כי אמרה רב ששת להא שמעתא.** להאי זאת אומרת דלעיל דיש לה כתובה מנה: **וקשיא להו.** הא דאותבינן: **ואמר רבא** גרסי': **ואלא קשיא הך.** ותקשינן לרבא אלא קשיא הך דלעיל דקתני זינתה מעיקרא יש לה כתובה מנה: **תריץ.** להכיא דלעיל דכילד הוצאת ש"ר תיכולא דתרלת לה לא תתרלה הכי אלא הכי אם יש עדים כו': **נמצאת.** לא הכיר בה משמע וקא מתרץ רבא יש לה כתובה מנה אלמא הדר ביה מההיא דלעיל דהא איהו אמר לרבנן ולא כלום וכרבי מאיר נמי לא מוקמה דהא רבי מאיר מאתים קאמר: **ויש לה עדים שלא נסתרה.** רבותא משמעינן **דאפי' הכי** אין השני יכול לטעון טענת בתולים להפסידה כתובתה ולימא מקח טעות הוא: **שהרי כנסה ראשון.** ועליו לדעת שנבעלה:

זאת

אין השני יכול לטעון טענת בתולים פי' להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנשואין שהרי כנסה הראשון. ואע"פ שהעדים מעידין אינו יכול לטעון.

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פי"ח מהל' אישות הל"ח טוש"ע אה"ע סי' קז סעי' ג:
עא ב מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:
עב ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ה:
עג ה טוש"ע שם סעי' ג:

תוספות רי"ד

איתמר קטן שבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ. פי' דכיון שהוציא בתוליה אע"ג שאין ביאתו ביאה לא גרע מעץ הנתקע וכתובתה מנה לרבנן ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר פי' בבשר אדם. ואי בעולה לא הויא מוכת עץ נמי לא הויא והרי היא כאילו מיעכה היא באצבעה שהממעכת בתוליה באצבעה לא הפסידה מאתים דדוקא דרוסת איש ומוכת עץ לרבנן הפסידה המאתים אבל במיעוך לא הפסידה המאתים כיון שאין כוונתה אלא שלא להצטער תחת בעלה ובמוכת עץ דפליגי רבנן משום דהוי שלא לדעתה ומיסניא בהכי. אמרי' בפ' ד' אחין כל הני מיעכות של בית ר' תמר שמן וקי"ל כשמואל בדיני: אמר רמב"ח מחלוקת כשהכיר בה. פי' כשכונסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ דר"מ מדמי לה לבוגרת פי' דקי"ל דכלו בתוליה ואפ"ה כתובתן מאתים ורבנן מדמו לה לבעולה ור"מ אדמדמי לה לבוגרת לדמו לה לבעולה בעולה איתעביד בה מעשה (בוגרת) [בידי אדם האן לא איתעביד בה מעשה ורבנן אדמדמו לה לבעולה לדמו לה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה מעשה. אבל לא הכיר בה ד"ה ולא כלום פי' שמקח טעות הוא. ורבא אסיק דבין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ כתובתה מאתים לרבנן כתובתה מנה. וקי"ל כרבנן ולא כר"מ דיחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני'** בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתירות על ג' שנים ויום א' כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. פי' בתולה מן הנשואין וכגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת בעולה קיימא משעה שנכנסה תחתיו וכתובתה מנה אם נשאת לאחר סתם ואין להם טענת בתולים להפסידה אותה מנה ולומר בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות: תנו רבנן כנסה הראשון לשם נשואין ויש לה עדים שלא נסתרה או שנסתרה אלא שלא שהתה עמו כדי ביאה

מסורת הש"ס

[א] [נדה מד:]. [ב] [לקמן יג.]. [ג] [לקמן יג. [מז.]. [ד] [לקמן מו.]. [ה] [לקמן יג.]. [ו] [לקמן יב: מז.]. [ז] [וקרא כא]. [ח] ועוד ק"ל דניחא ליה טפי דלרבנן לא הכיר בה מנה דהשתא מיתוקמא מתני' וברייתא נמי כרבנן. מ"ר עכ"ג.

גליון הש"ס

גמ' ואמר רבא מאן דקא מותיב שפיר. שבת קכג ע"א ר"ה ו ע"ב:

מוסף רש"י

היא אומרת משארסתני נאנסתי. ולית לי מאתים (לקמן מז.).

אמר רבה זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה רב אשי אמר בעלמא לעולם אימא לך לית לה כלל ושאני הכא שהרי כנסה ראשון וניחוש שמא תחתיו זינתה אמר רב שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר ואיכא דמתני לה אמתניתין בתולה אלמנה גרושה חלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין בתולה מן הנישואין היכי משכחת לה כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה אמר רבה זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה רב אשי אמר לעולם אימא לך בעלמא לית לה כלל ושאני הכא שהרי נכנסה לחופה וליחוש שמא תחתיו זינתה אמר רב שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר מאן דמתני לה אברייתא כל שכן אמתניתין ומאן דמתני לה אמתני' אבל אברייתא לא משום דמצי אמר לה אנא אעדים סמכי:

מתני' א)[א]האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה: **גמ'** מדקתני האוכל מכלל דאיכא דוכתא ביהודה נמי דלא אכיל אמר אביי ש"מ ביהודה נמי מקומות מקומות יש כדתניא א"ר יהודה [ב]ביהודה בראשונה היו מייחדין את החתן ואת הכלה שעה אחת קודם כניסתן לחופה כדי שיהא לבו גס בה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו מעמידין להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו שושבינין ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה ובגליל לא היו עושין כן וכל שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטעון טענת בתולים אהייא אילימא ארישא כל שנהג מיבעי ליה אלא אסיפא כל שלא מושמש מיבעי ליה אמר אביי לעולם ארישא ותני כל שנהג אמר ליה רבא והא כל שלא נהג קתני אלא אמר רבא הכי קאמר כל שלא נהג מנהג גליל בגליל אלא מנהג יהודה בגליל אינו יכול לטעון טענת בתולים רב אשי אמר לעולם [ב]אסיפא ותני כל שלא מושמש:

מתני' אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת [ג]כהנים כתובתה מנה בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים: **גמ'** תנא ואלמנת כהנים כתובתה מאתים והאנן תנן אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים כתובתן מנה אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא תקינו לבתולה ארבע מאות זוז ולאלמנה מנה כיון

ואם אומרת כו'. דהא ודאי בחזקת בתולה כנסה דסמך אעדים וקאמר אין יכול להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנישואין: **וניחוש שמא תחתיו זינתה.** ד)אמתניתין פריך דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מזקיקינן ליה לבא לבית דין ולא יתברר הדבר אם תחתיו זינתה אם לא ושמא אסורה היא לו בשלמא אהך דלעיל דאמרן כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה לא מקשינן דאיכא למימר כשבא לבית דין ובאו עדים שזינתה קודם לכן אבל הכא קתני אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד: **כשקידש ובעל לאלתר** גרסינן ולא גרסינן כשקידש לאלתר ובעל לאלתר. שלא פירש ממנה בין קידושין לבעילה דודאי לא תחתיו זינתה: **ואיכא דמתני לה.** להא דרבה ורב אשי ורב שרביא אמתני': **זאת אומרת.** מדקתני מתני' אין להן טענת בתולים: **וליחוש שמא תחתיו זינתה.** ואמאי תני אין להן טענת בתולים: **מאן דמתני לה.** להא דרבה ורב אשי אברייתא: **כ"ש אמתני'.** דכיון דאברייתא אע"ג דאמרו עדים לא נסתרה לראשון ושני זה בחזקת בתולה כנסה ואפילו הכי אהדר ליה רב אשי לרבה לעולם לא תשמע כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה דשאני הכא שהרי כנסה ראשון כל שכן אמתניתין דלא הבטיחוהו עדים על כך איכא למתנייה לדרבה ומאי דאהדר ליה רב אשי: **ומאן דתני לה.** דרבה ורב אשי אמתניתין: **אבל אברייתא לא.** מתני להו דמברייתא ודאי שפיר ש"מ זאת אומרת דרבה ועלה לא הוה לרב אשי לאהדורי שאני הכא שהרי כנסה ראשון דמצי אמר אנא אעדים סמכי וכיון דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים שמעינן ודאי דזאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה: **מקומות מקומות יש.** שחלוקין במנהגם ונפקא מינה דהיכא דלא נהיגי לייחד יכול לטעון: **כדתניא.** דמקומות מקומות יש: **למשמש.** לפשפש ולמשמש במעשיהן באותו הלילה שלא יקלקלו זה את ה) זה במעשיהם בתרמית שלא יראה זה דם בתולים ויאבד וזו לא תביא מפה שיש עליה טיפי דמים. ובמקום שנהגו למשמש לא נהגו לייחד דאילו במקום שנהגו לייחד מאי מישמוש בעי הרי אין שם טענת בתולים. אלמא ביהודה מקומות מקומות יש: **אילימא ארישא.** אמנהג דמייחדין: **כל שנהג להתייחד מיבעי ליה.** דאין יכול לטעון: **אלא אסיפא.** אמנהג דמשמוש שושבינין: **כל שלא מושמש מיבעי ליה.** דהטוען טענת בתולים הוא הבעל והוא אינו נוהג מישמוש שבו [שאינו תלוי בבעל] אלא על אבי הכלה למשמשו שלא יאבד את בתוליה ומשמוש בכלה שלא תביא דם מן החוץ תלוי בבעל והיכי תני כל בעל שלא נהג מישמוש אינו יכול לטעון טענת בתולים כ"ש דאם לא נהג למשמש והם מישמשו אותו דיכול לטעון הכי איבעי ליה למתני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון דשמא רמאה ואבד: **אלא אמר רבא.** הכי כל שלא נהג מנהגו דגליל קאי דתנא דברייתא ובגליל לא היו עושין כן ועלה קאי כל שלא נהג כמנהג הזה בגליל אלא נתייחד כמנהג שביהודה אינו יכול לטעון: **מתני' אלמנה כהנים.** אלמנה בת כהן כשנישאת לכהן וכ"ש כשנישאת לישראל: **גמ' שתי תקנות הוו.**

אמר רבה זאת אומרת. נראה דהכא גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע ואי גרסינן הכא רבא א"כ תיקשי מתניתין רישא לסיפא דהא זאת אומרת איכא למידק נמי ממתניתין כדאמרינן בסמוך אלא ודאי נראה דהכא גרס רבה דרבא דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו רב אשי: **כנסה** בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה. והא דקתני שהרי כנסה ראשון פירש ריב"ס דהכי משמע ליה אין לשני טענת בתולין לחסרה מכתובתה כלום שהרי כנסה ראשון וגרס להיות כתובתה מנה ואינו יכול לחסרה כלום מאותה מנה דלא מהניא טענת בתולין אלא ממנה דבתולין: **שאני הכא** שהרי כנסה ראשון. ולדעתא דבעולה נישאת ואע"ג דעדים מעידים שלא נבעלה אינו סומך על זה מאחר שהיו נישואין וסבר דלשבחה אומרים כן: **וניחוש** שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניחוש באשת כהן שמא תחתיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחתיו ספק אין תחתיו דהא מצי לשנויי דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דאיכא ספק ספיקא דאפי' תחתיו אימור באונס הוה ואין זה דוחק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ביהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דאין לה כלום והכא יש לה לפי שכנסה ראשון א"כ יבא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אם כן מחזקינן אותה ודאי בעולה מבעל ראשון ולדעת כן רוצים לומר שנשאתי ובחנם אטרח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכך היה לנו להפסיד כתובתה שיבא לב"ד ולא יטעה לומר שמותרת לו ואפי' באשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שיראה כהן שזו לא תאבד כתובתה ויסבור אף בשלו כן ולא יבא לב"ד אבל לרבה לא פריך מידי כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי: **כגון** שקידש ובעל לאלתר. וכן צריך נמי להעמיד שהראשון אחר שקידש כנסה לאלתר ומת מיד ועדים מעידים שלא זינתה תחתיו דאם נבעלה תחת הראשון הרי נבעלה לפסול לה ואסורה לכהונה ו): **שתי** תקנות הוו. וליכא למימר דחדא תקנה הואי ומתני' קודם תקנה וברייתא לאחר תקנה שתיקנו לאלמנה מאתים דהא חזינן השתא דלית להו מאתים וליכא למימר נמי דמעיקרא כי תקינו לבתולה ארבע מאות תקינו גם כן לאלמנה מאתים דאין סברא לתקן לאלמנה מאתים אם לא אחר שראו צורך דמזלזלי בהו [הילכך מעיקרא לא רצו לשנותה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מזלזלי בהו ראו שהיה צורך תקון להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מינייהו אהדרינהו למילתייהו] ולכך הוצרך לומר שתי תקנות הוו:

מסורת הש"ס

א) [לעיל ט:], ב) [תוספתא פ"א], ג) [במשנה שבמשניות איתא כהן], ד) נ"א אברייתא, ה) בס"א על, ו) [רב אשי אומר תני כל שלא מושמש. אומר רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג ארב נחמן דלית לי' חזקה דאין אדם טורח כו' כדפי' לעיל. ור"ת אומר דלא פליג דדוקא ביהודה שנהגו למשמש ואירע שלא משמש אינו יכול לטעון דדומה לדבר שהוא ברמאות ניגלגל שלא משמשוהו וכן משמע קצת דהא קתני ביהודה אינו יכול לטעון הא בגליל מצי טוען כדדייק לעיל אע"ג דבגליל לא היו משמשין דקתני בברייתא ומיהו יש לפרש גבי גליל מצי טוען היינו היכא שמשמשוהו ויש לפרש כן למאי דדמי לעיל לא דקא טעין טענת דמים ולא אמרי' חזקה דאין אדם טורח כו'].

מוסף רש"י

האוכל אצל חמיו. בימים שבין אירוסין לנשואין (לעיל ט:). **אינו יכול לטעון טענת בתולים.** (שם). **מפני שמתייחד עמה.** ביהודה היו מייחדין אותם (שם). **כדי שיהא לבו גס בה.** כלומר רגיל ומלמד עמה שלא יהיו בושין זה מזה בבעילת מצוה, הלכך חיישינן דלמא בעיל (יבמות מא.). **למשמש את החתן ואת הכלה.** כלומר לבקר אחריהם שלא יהגנו בה מנהג רמאות בטענת בתולים (לעיל ו:).

תוספות רי"ד

אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה. פי' כיון שהעדים מכחישים ומעידים שלא בא עליה כשכנסה [ראשון] א"כ בחזקת בתולה כונסה וש"מ כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה. ר"א אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לה מידי ושאני הכא שכבר כנסה הראשון. פי' ואע"פ שמעידים העדים שלאחר שכנסה לא בא עליה הא יש לומר כיון שנותרצית לו לכונסה לו. והל' כרב אשי דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום ורבא נמי הכי אמר לעיל כמאי דתנן הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים וכו' ואמר רבא מקח טעות לגמרי משמע ולית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מינה ולמימר דתנא דהאי מתניתא ס"ל הכי וליתא אלא כדתרצה רב אשי. ומקשה וליחוש שמא תחתיו זינתה וא"ר שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר. פי' כל היכא דהיא טענה טענת ברי ובעל טוען טענת ברי כגון תחתיך נאנסתי או מוכת עץ אני נאמנת ושקלה כתובה ושריא לבעלה כדלקמן ואפילו ר' יהושע דאמר לקמן בראוה מדברת חיישינן

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פי"א מהל' אישות הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן סח סעיף ח:

עה ב טוש"ע שם ס"ב:

תוספות רי"ד (המשך)

בתוליה ולא הרגישה שלא עלו במטה כדרך חתן וכלה אלא עד אז היה מערה בה ולא שתה לבה ולא ידעה ומ"ה פריך וליחוש שמא תחתיו זינתה דהניחא שלא להפסידה כתובתה אמרי' שמא בעלה בא עליה ולא תפסיד כתובה מספק אבל מספקא תאסר עליו כיון שעדים מעידים שלאחר שכנסה לא בא עליה והיא נמי לא טענה טענה ודאית תאסר עליו מספק שמא תחתיו זינתה ולהכי איצטריך רב שרביא לומר שקידש ובעל לאלתר שיצאנו מזה הספק ויש כאן ספק שמא בעולה היתה מקודם לכן והרי מקחו מקח טעות בזה הספק אנו תולין כי בעלה בא עליה ואין כאן מקח טעות א) פי' המורה וניחוש שמא תחתיו זינתה אמתניתין פריך דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מזקיקינן ליה לבוא לב"ד ולא מתברר אם זינתה תחתיו אם לאו ושמא אסורה לו דבשלמא אהך דלעיל דאמרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה לא מקשי' דא"ל כשבא לב"ד באו עדים שזינתה קודם לכן אבל הכא קתני אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד אמר רב שרביא כשקידש ובעל לאלתר. פי' שלא פירשה ממנו בין קידושין לבעילה דודאי לא ניחוש לזינתה: מתני' האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה. אחד אלמנת ישראל ואחד אלמנת כהנים כתובתן מנה ב"ד של כהנים היה גובין לבתולה ד' מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים: תניא א"ר יהודה בראשונה ביהודה היה מיחדים את החתן ואת הכלה שעה אחת קודם כניסתן לחופה כדי שיהיה לבו גס בה ובגליל לא היו עושים כן. ביהודה בראשונה היה מעמידים להם שני שושבינים אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה פי' למשמש ולפשפש באותו הלילה במעשיהן שלא יקלקלו זה על זה שלא יראה זה דם בתולים ויאבד וזו תביא מפה שיש עלי' טפת דם ובגליל לא היו עושין כן. פי' גם ביהודה הי' מקומות שלא היו מיחדין. ושם היו מעמידים שושבינין דאי במקום שהיו מייחדים לא יועילו שושבינין שהרי אין שם טענת בתולים. ביהודה בראשונה היו שושבינים ישינים בבית שחתן וכלה ישינים בו ובגליל לא היו עושים כן. וכל שלא נהג כמנהג זה אינו יכול לטעון טענת בתולים. שהרי נתייחד עמה. אבל נהג מנהג גליל ולא נתייחד יכול לטעון ואע"פ שלא היו שם שושבינים

שמא נבעלה לנתין ולממזר דוקא להנשא לכהונה אבל לאוסרה על בעלה בייחוד בעלמא הא אמרי' לקמן דמודה ר"י דלא אסרה לה אפי' אם הוא כהן וה"נ אילו טענה האשה ואמרה שבעלי בא עלי קודם נשואין לא הוה מקשי' וליחוש שמא תחתיו זינתה דהיא נאמנת אלא הכא לא קא טענה האשה אלמא לא טענה ואפ"ה אומר' לו כי ש"ד שאינך יכול לטעון טענת בתולים שמא בא עליה קודם נשואין ואותו לכנוס ואע"פ שהאשה אינה יודעת לטעון. י"ל שלמפרע היה מערה בה והוציא בא עליה קודם לכן

לטעון ומהימן ורב אשי פי' כל שלא משמש ביהודה אינו יכול לטעון פי' כיון שביהודה ממשמשים והוא לא משמש אמרי' לכתחלה עשה כדי להעליל עלילה עלי' אבל בגליל שלא נהגו מצי טעין אע"פ שלא משמש. ושמואל דאמר נאמן להפסידה כתובתה בטענת פתח פתוח דליכא למיקם עלה דמלתא להתחבר ע"י שושבינים. וכגון שהיתה בוגרת שכלו בתוליה או אם היתה ממשפחת דורקטי אבל בטענת דמים אם נהגו לשמש ולא משמש אינו נאמן ובמקום שלא נהגו לשמש נאמן:

א) נ"ל והמורה פירש. ור"ל דרש"י ז"ל פירש.

עין משפט
נר מצוה

עו א טוש"ע אה"ע סי' סו סעיף ז:
עז ב מיי' פי"א מהל' אישות הל' יא סמג עשין מח טוש"ע שם סי' סח סעיף ט:
עח ג מיי' פ"א מהל' טוען ונטען הל' ח סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סימן עה סעיף ט:

תוספות רי"ד

ב"ד של כהנים וכו'. אמר רב יהודה לא ב"ד של כהנים בלבד אמרו אלא אפילו משפחות המיוחסות שבישראל אם רצו לעשות כדרך שהכהנים עושין עושין ולא אמרי' דמחזי כעוקרים תיקון חכמים: מתני' הנושא את האשה ולא מצא

כיון דחזו דמזולזלי בהו. פירש בקונטרס שהיו קלות בעיניהן להוציאן לפי שהיתה כתובתן מועטת וקשה דמעיקרא נמי הוו ידעי שקלות בעיניהן להוציאן כיון דמנה חשיב דבר מועט ונראה לר"י לפרש דמזולזלי בהו שמקצת בני אדם היו נמנעים מלנושאם לפי שהיו קלות בעיניהן שאין לה כתובה אלא רביע ממה שיש לה לבתולה ותקינו לה מאתן כיון דחזו דפרשי מינייהו לגמרי והיו קופצים קודם על בתולות ישראל ולא היה שום אדם קופץ עליהם אהדרינהו למילתייהו היינו דנקט מעיקרא מזולזלי שהיו נמנעים ולא לגמרי פורשים ובתר הכי נקט ופרשי: בית דין של כהנים היו גובין כו' ולא מיחו בידם חכמים. אע"פ שלא כתב בלשון תוספת אלא ארבע מאות דחזו ליכי וקא ס"ד דלא תגבה דלא חזו ובלשון תוספת לא כתב קא משמע לן דמנהג טוב מאד הוא וראוי להיות בכהונה ובמשפחות המיוחסות ושייך בהו למימר דחזו ליכי ואפי' לא כתב לה כתובה גובה ארבע מאות בתנאי ב"ד כמו בבנות ישראל מאתים דתקנה גמורה היא: והוא אומר לא כי כו'. אע"ג דבסוף המניח (ב"ק דף לה: ושם) דייק מדקתני לא כי דמיירי בברי הכא דליכא למיטעי קתני לא כי אע"ג דאיירי בשמא: מנה לי בידך והלה אומר איני יודע. פי' איני יודע אם הלויתני מעולם אבל הלויתני ואיני יודע אם פרעתיך תנן בהדיא בהגוזל בתרא (שם קיח.) דחייב: רב הונא ורב יהודה אמרי חייב. לכאורה נראה דלית להו דרבי אבא דאמר מתוך שאינו יכול לישבע משלם דטעמיה דר' אבא משום דדריש (שבועות ד' מז.) שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין שני היורשין כגון אמר מנה לאבא ביד אביך ואמר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא ואבוה כה"ג מתוך שאין יכול לישבע משלם ואי מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב אין כאן שבועה דאפי' הוא אומר אין יודע בכל חייב ותימה דבפרק יש נוחלין (ב"ב דף קלה. ושם) גבי האומר זה אחי משמע דאביי אית ליה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב ובפ' חזקת הבתים (שם לד. ושם) משמע דאית ליה לדר' אבא וי"ל דאפי' למ"ד חייב איכא למידרש שבועת ה' תהיה בין שניהם ולא בין היורשין דשניהם לא ידעי אלא שעד אחד מעיד שאחד חייב לחבירו מנה דאבוה מתוך שאינו יכול לישבע משלם תימה דרב יהודה גופיה אית ליה בריש הפרה (ב"ק מו. ושם) אפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המע"ה ואין לומר דרב יהודה כסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין ולא אזיל בתר חזקת ממון ולהכי כי איכא ברי ושמא נוטל הכל והתם דקאמר אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין כו' אליבא דרבנן קאמר וליה לא סבירא ליה דהתם (בב"ב דף נג:) משמע דסבר כרבנן גבי מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן ועוד דתנן בפרק השואל (ב"מ צז. ושם) המשאיל אומר שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב וקאמר בגמרא לימא תיהוי תיובתא דרב נחמן ור' יוחנן ומאי קושיא הא ע"כ מתני' כסומכוס אפי' לרב יהודה דלרבנן מודה רב יהודה דפטור ורב נחמן ורבי יוחנן ע"כ כרבנן דלסומכוס לכל הפחות חולקין אבל אי פליגי אליבא דרבנן ולסומכוס לעולם חולקין אפי' בברי ושמא פריך שפיר ממתני' דכרבנן אתיא דלסומכוס חולקין וי"ל דהתם ברי גרוע ושמא טוב דלפי שהמזיק לא היה שם טוען זה ברי ושמא דמזיק טוב דלא הוה ליה למידע אבל מנה לי בידך הברי טוב והשמא גרוע דהוה ליה לידע אם חייב אם לאו אבל קשה דבעי למימר הכא הא דרב יהודה דשמואל היא דפסק כרבן גמליאל והתם ברי גרוע ושמא טוב שהבעל אינו יודע מתי נבעלה ואם כן תיקשי דשמואל אדשמואל דפ' הפרה (ב"ק מו. ושם) ויש לומר דה"מ למימר וליטעמיך ועוד יש לומר דסוגיא דהכא סברה דזה כלל גדול בדין לא לניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אלא כדקאמר התם אי נמי לכי הא וקשה על זה דאפילו לפי אי נמי דהתם לא אתי שפיר דהא בסוף המניח (שם דף לה: ושם) אית להו לרבנן בהדיא דאפי' ניזק אומר ברי כו' ושמואל סובר כרבנן כדמוכח בהמוכר שור לחבירו: אלא דאיכא מגו. הא דשנויה לא אתיא אלא לרב נחמן דלר' יוחנן בההיא דמוכת עץ ליכא מגו כדמוכח לקמן הקשה ה"ר יעקב מקורבי"ל אכתי ע"כ הא דרב יהודה דשמואל היא דאי לשמואל פטור תקשי ליה ממתניתין דהשואל (ב"מ ד' צז. ושם:) המשאיל אומר שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב דלשמואל ליכא לשנויי כדמשני לרב נחמן ולרבי יוחנן כגון שיש עסק שבועה ביניהן ומתוך שאינו יכול לישבע משלם דשמואל אית ליה בהדיא בפ' כל הנשבעין (שבועות ד' מז. ושם) דחזרה שבועה לסיני ולא משלם וי"ל דאיכא למימר דלעולם מנה לי בידך והלה אומר איני יודע לשמואל פטור ומוקי שמואל מתני' דהשואל כשיש עסק שבועה וכההוא תנא דלית ליה מתוך שאינו יכול לישבע משלם והוא סבר כאידך תנא דפלוגתא דתנאי היא בפרק כל הנשבעין (שם). [ועי' ביתר ביאור תוס' ב"מ צז: סד"ה רב הונא]:
רב

כיון דחזו דמזולזלי בהו תקינו להו מאתן כיון דחזו דקא פרשין מינייהו דאמרי עד דנסבינן אלמנת כהנים ניזיל ניסיב בתולה בת ישראל אהדרינהו למלתייהו: בית דין של כהנים כו': אמר רב יהודה אמר שמואל [א]לא ב"ד של כהנים בלבד אמרו אלא אפי' משפחות המיוחסות בישראל אם רצו לעשות כדרך שהכהנים עושין עושין מיתיבי הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושין כגון בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל עושין בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל הוא דאיכא צד כהונה אבל בת ישראל לישראל לא לא מבעיא קאמר לא מבעיא בת ישראל לישראל דלא מצי אמר לה עלויי קא מעלינן ליך אבל בת ישראל לכהן דמצי אמר לה עלויי קא מעלינן ליך אימא לא קמ"ל: מתני' [א]הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות [ב]רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת [ג]רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס והטעתו עד שתביא ראיה לדבריה: גמ' [ד]איתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב יהודה ורב הונא אמרי חייב [ג]ורב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור [ה]אוקי ממונא בחזקת מריה א"ל אביי לרב יוסף הא דרב הונא ורב יהודה [ו]דשמואל היא דתנן [ז]היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת [ח]ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ואמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה [ט]שיננא אמרת לן משמיה דשמואל הלכה כרבן גמליאל אף בראשונה מאי אף בראשונה אע"ג דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מריה אמר רבן גמליאל ברי עדיף לימא רב יהודה ורב הונא דאמרי כר"ג ורב נחמן ורבי יוחנן דאמרי כרבי יהושע אמר לך רב נחמן אנא דאמרי אפילו כרבן גמליאל עד כאן לא קאמר ר"ג התם אלא דאיכא מגו אבל הכא מאי מגו איכא אי נמי עד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם אלא דאמרינן אוקמה אחזקה אבל הכא מאי חזקה אית ליה להאי הכי נמי מסתברא כדקא משנינן דרב נחמן הוא דאמר כר"ג
דאם

דמזולזלי בהו. באלמנות. קלות בעיניהם להוציאן מפני שכתובתן מועטת תקינו להו מאתן דגנאי היה להן. ואע"פ שאלמנות ישראל נמי כתובתן מנה מיהו כהנים חשיבי טפי וגנאי להם גירושי בנותיהן יותר מישראל: מתני' נאמנת. קא סלקא דעתך משום דברי ושמא ברי עדיף: הרי זו בחזקת. שנבעלה עד שלא תתארס והטעתו: גמ' חייב. לשלם: פטור. מלשלם. ומכל מקום משביעין ליה שבועת היסת שכן הוא כדבריו שאינו יודע שהוא חייב לו: וכהן הוא. כלומר מיוחס הוא: אף בראשונה. גבי תביעת כתובה: [אוקי כתובה אחזקתה אחזקת הבעל ה"נ גבי מנה לי בידך איכא למימר נמי אוקי ממונא בחזקת מריה ופטור: אלא דאיכא מגו]. כגון משארסתני נאנסתי וכגון היא אומרת מוכת עץ אני דאמרינן מגו דאי בעיא טענה טענה מעלייתא מהך כגון גבי משארסתני נאנסתי הוה טענה מוכת עץ אני [טענה מעלייתא] דלא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסתי [משארסתני] וקא מיפסלה נפשה דאשת ישראל שנאנסה אסורה לכהן ש"מ קושטא קאמרה וגבי היא אומרת מוכת עץ אני אי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתיך ואית לה מאתן וקא אמרה מוכת עץ אני קודם לכן ואין לי אלא מנה: אבל הכא. גבי האי תובע מאי מגו איכא להמניה הלכך אוקי ממונא בחזקת מריה: אוקמה אחזקה. מספקא לן אשעת ארוסין אי בתולה הואי ונשתעבד לה למאתים אי בעולה הואי העמד אשה על חזקתה ובתולה נולדה והכן השתא הוא דאיתניסה אחר אירוסין: מאי חזקה אית ליה להאי. תובע דנוקמיה אחזקיה לגבות הלכך זיל בתר חזקה דממונא:
דא"כ

מסורת הש"ס

א) [לעיל יא: לקמן טז.], ב) [לקמן לו.], ג) לקמן עה:, ד) ב"ק קיח. בבא מציעא לז: ודף קטז: [ע' ב"ב קנה.], ה) [קדושין מה: וש"נ], ו) [עיין תוס' יבמות יח: ד"ה דאי דרב מאי], ז) [לקמן יג.], ח) לקמן יד., ט) [ברכות לו. וש"נ ועי' ת"ס חגיגה טו: פירוש על שיננא], י) [נ"י כ"י], כ) [שייך לע"א],

גליון הש"ס

גמ' הא דרב הונא ור"י דשמואל היא. עיין יבמות יח ע"ב תד"ה דאי דרב:

מוסף רש"י

דאם כן קשיא הלכתא אהלכתא דקיימא לן [א]הלכתא כרב נחמן בדיני ובהא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל אלא לאו ש"מ כדמשנינן ש"מ: **מתני'** [ב]היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את [א]רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת ורבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש עד שתביא ראיה לדבריה: **גמ'** טענתייהו במאי [ג]רבי יוחנן אמר במאתים ומנה רבי אלעזר אמר במנה ולא כלום רבי יוחנן אמר במאתים ומנה סבר לה [ד]כר"מ דאמר בין הכיר בה ובין לא הכיר בה מאתים ורבי אלעזר אומר במנה ולא כלום סבר לה כרבנן דאמרי בין הכיר בה בין לא הכיר בה מנה בשלמא ר' אלעזר לא קאמר כר' יוחנן דקא מוקי לה כרבנן אלא רבי יוחנן מ"ט לא אמר כר' אלעזר קסבר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה הכא הוא קאמר מנה והיא קאמרה מנה מאי איכא בין טענה דידיה לטענה דידה בשלמא לר' אלעזר היינו דקתני תרתי חדא לאפוקי מדרמי בר חמא וחדא לאפוקי מדרב חייא בר אבין א"ר ששת אלא לר' יוחנן תרתי למה לי חדא להודיעך כחו דרבן גמליאל וחדא להודיעך כחו דרבי יהושע קמייתא להודיעך כחו דרבי יהושע דאף על גב דאיכא למימר מיגו לא מהימנא בתרייתא להודיעך כחו דרבן גמליאל דאע"ג דליכא למימר מיגו מהימנא: **מתני'** [ה]ראוה מדברת עם אחד ואמרו לה מה טיבו של איש זה איש פלוני וכהן הוא [ב]רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת ור' יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת בעולה [ו]לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה [ז]היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא [ג]רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת ור' יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת מעוברת לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה: **גמ'** מאי מדברת [ח]זעירי אמר נסתרה רב אסי אמר [ט]נבעלה בשלמא לזעירי היינו דקתני מדברת אלא לרב אסי מאי מדברת [ט]לישנא מעליא כדכתיב [1]אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און בשלמא לזעירי היינו דקתני תרתי מדברת ומעוברת אלא לרב אסי תרתי למה לי [ה]חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בבתה [ט]הניחא למאן דאמר לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה אלא למ"ד לדברי המכשיר בה פוסל בבתה מאי איכא למימר רב אסי סבר כמ"ד לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה א"ל רב פפא לאביי לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה וא"ר יהושע לא מהימנא האמר רב [י]מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד לימא דלא כר"י אפי' תימא ר' יהושע [כ]מעלה עשו ביוחסין מיתיבי ראוה שנכנסה עם אחד לסתר או

דא"כ. דרב נחמן לא מיתוקם כרבן גמליאל אלא כרבי יהושע קשיא הלכתא אהלכתא: **מתני' דרוסת איש את.** קודם שארסתיך: **גמ' טענתייהו במאי.** מה היא תובעתו ומה הוא רוצה ליתן: **במאתים ומנה.** היא אומרת מוכת עץ אני ויש לי מאתים ואע"פ שלא הכרת בי והוא אומר דרוסת איש את ואין לך אלא מנה וקסבר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה: **במנה ולא כלום.** היא תובעת מנה והוא אומר אין ליך כלום: **סבר לה.** תנא דמתני' דאילו רבי יוחנן לא שביק רבנן ועביד כר"מ: **קסבר.** ר' יוחנן כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה הלכך על כרחך מוכת עץ דמתני' ר"מ היא דאמר מאתים והוא אומר דרוסת איש את ויש ליך מנה דאי רבנן היא לא תבעה אלא מנה והוא אומר דרוסת איש את ויש לך מנה מאי איכא בין טענתא דידיה לטענתא דידה: **בשלמא לרבי אלעזר.** דאמר דרוסת איש אין לה כלום: **היינו דקתני תרתי.** גבי במתני' גבי פלוגתא דממונא היא אומרת משארסתני נאנסתי והיא אומרת מוכת עץ אני: **חדא לאפוקי מדרמי בר חמא וחדא לאפוקי כו'.** היא אומרת משארסתני נאנסתי תנא למיתני בה והיה מקחי מקח טעות לגמרי משמע ואין לה כלום לאפוקי מדרב חייא בר אבין דאמר לעיל (דף יא:) כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה ותנא היא אומרת מוכת עץ אני לאפוקי מדרמי בר חמא דאמר לעיל [שם] גבי מוכת עץ אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא כלום: **אלא לרבי יוחנן.** דאמר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה אם כן מאי מקח טעות דקתני אמאתים אבל מנה יש לה למה לי למיתני כלל להההיא אי לאשמועינן פלוגתא דרבן גמליאל ור' יהושע בברי ושמא ואוקי ממונא בחזקת מריה ליתני חדא לאפוקי מדרמי בר חמא ולאשמעינן פלוגתייהו: **דאיכא למימר מגו.** מגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני: **בתרייתא.** ליכא למימר מגו לר' יוחנן דמוקי מתני' כרבי מאיר דאמר מוכת עץ שלא הכיר בה כתובתה מאתים ליכא שום מגו דמה לי אומרת מוכת עץ אני תחתיך מה לי אמרה מעיקרא: **מתני'** [ל][**ראוה מדברת.** בפנויה ומשום חששא דפסולין לנתין ולממזר וכיון שנבעלה לפסול פסלה מן הכהונה]: **נאמנת.** וכשרה לכהונה ולא מספקינן לה בנבעלה לפסול לה: **היתה מעוברת כו'.** בגמ' מפרש תרתי למה לי: **גמ' נסתרה.** ואע"פ שלא ראוה שנבעלה נפסלה לכהונה לרבי יהושע כדלקמן דמעלה עשו ביוחסין: **אכלה ומחתה פיה.** אלמא נקט תשמיש בלשון אכילה: **בשלמא לזעירי היינו דקתני תרתי מדברת.** להודיעך כחו דר' יהושע דאע"ג דלא ראוה שנבעלה פסולה ומעוברת להודיעך כחו דרבן גמליאל: **בבתה.** אם העובר הזה נקבה תנשא לכהונה לר"ג דאי אשמועינן בדידה הוה אמינא איהי הואיל דהוה לה חזקה דכשרות מעיקרא אמרי' אוקמה אחזקה ואל תפסילנה מספק אבל עובר דלא הוה ליה חזקה דכשרות אימא לא: **הניחא למ"ד כו'.** לקמן בשמעתין [ע"ב]: **מאי איכא למימר.** תרתי להכשיר בה למה לי כיון דמדברת בראוה שנבעלה: **מלקין על היחוד.** מכת מרדות: **ואין אוסרין.** אשה על בעלה בשביל יחוד בעלמא: **לימא דלא כרבי יהושע.** דמשום יחוד מחזיק לה בנבעלת: **ביוחסין.** בכהונה: **לסתר.** משמע יחוד בעלמא: לחורבה

רב אסי אמר נבעלה. אבל נסתרה מודה ר' יהושע דנאמנת לומר לכשר נבעלתי במגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי וא"ת והא רבי יהושע לית ליה מגו גבי משארסתני נאנסתי ויש לומר דהתם לא הוי מגו גמור דהא אפילו אמרה מוכת עץ אני אינה נאמנת לרבי יהושע כדתנן במתני' ולא קרי ליה מגו אלא לפי שהיא [נ]טענה מעולה ביותר: **חדא** להכשיר בה וחדא להכשיר בבתה. ולריכי תרוייהו חדא להודיעך כחו דרבן גמליאל וחדא להודיעך כחו דרבי יהושע: **לדברי** המכשיר בה פוסל בבתה. ומעוברת דנקט משום לישנא מעליא: **ואין** אוסרין על היחוד לימא דלא כרבי יהושע. תימה לרשב"א דלזעירי (נמי) דאמר נסתרה איירי כגון דמודה היא שנבעלה דאי אמרה לא נבעלתי אם כן הוי ספק ספיקא דמכשיר רבי יהושע כדאמר לקמן התם ספק ספיקא ויש לומר דלעולם איירי דקאמרה לא נבעלה וחשיב ליה חדא ספיקא משום דאין אפוטרופוס לעריות אבל קשה דבהדי' משמע בריש פרק שני (לקמן טז.) דאיירי בנבעלת דקאמר הניחא לזעירי דאמר מאי מדברת נסתרה דמגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי מהימנא כו' לכך נראה דפריך לזעירי דבספיקא חדא אסרינן לה והא יחוד דאשת איש דספיקא חדא היא ואין אוסרים על היחוד וק"ק דלכאורה נראה דיחוד איחוד פריך מדפריך לזעירי ולא לרב אסי: **מעלה** עשו ביוחסין. תימה דמשמע דאין אוסרין על היחוד איירי באשת איש ולא בפנויה ובסוף קדושין (דף פא. ושם) מוקי מלקין על היחוד דוקא בפנויה אבל באשת איש לא דאתה מוציא לעז על בניה ואפי' למר זוטרא דמלקין ומכריז באשת איש מודה דבפנויה נמי איירי ואור"ת דאף על גב דמלקין על היחוד איירי בפנויה אין אוסרין על היחוד לא איירי אלא באשת איש [מ]וא"ת והא אמרינן בפ' בתרא דנדרים (דף צא:) גבי ההוא נואף דעייל לגבה דההיא איתתא אמר ליה נואף לא תיכול מינהון דטעמינהו חויא אמר רבא איתתא שריא אם איתא דעבד איסורא ניחא ליה דלימות משמע דאי לאו האי טעמא היתה נאסרת על ידי יחוד ויש לומר דנואף שאני וה"ר יוסף דשליטן תירץ דאין אוסרים על היחוד איירי בפנויה כמו מלקין על היחוד ולא איירי לכהונה אלא אין אוסרין אותה לבנו כשמתייחד עם אביו לרבי יהודה דאסר באנוסת אביו (יבמות דף צז.):

הסנכתנו

הכיר בה בין לא הכיר בה כתובתה מאתים וכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה הלכך ע"כ מוכת עץ דמתני' ר"מ היא דאמר מאתים והוא אומר דרוסת איש את ואין לך אלא מנה דאי רבנן היא לא טענה אלא מנה מאי איכא בין טענה דידיה לטענה דידה במנה טענה לו ומנה מודה לה ופי' [המורה] סבר לה דלעיל סבר לה תנא דמתני' דאילו ר' יוחנן לא שביק רבנן ועביד כר"מ ור"א סבר במנה ולא כלום סבר לה

ולא תפסלנה מספק אבל בתה לית לה חזקה דכשרות והלכתא כר' יוחנן דהוא רביה דר"א שאין הלכה כתלמיד במקום הרב ותו דקאי כאבא שאול דתנן בעשרה יוחסין אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ואמרי' בגמ' מאי בדוקי שבודקין את אמו ואי אמרה לכשר נבעלתי נאמנת ואע"ג דאיכא רוב פסולים אצלה וא"ר הל' כאבא שאול: א"ל ר"פ לאביי לזעירי דאמר נסתרה ואר"י דלא מהימנא הא דאמר רב מלקין על

מסורת הש"ס

א) [קדושין נט: כ"מ ק.], ב) [לעיל יז: לקמן טז.], ג) [לקמן טו.], ד) [לעיל יא.], ה) [לקמן טו.], ו) שם קדושין עד. [עה.], ז) [לקמן טו. יבמות יז:], ח) [פסחים ג. וש"נ], ט) [קדושין עד.], י) קדושין פא., כ) [קדושין עג. לקמן טו.], ל) נ"י כ"י, מ) [מיהו קשה דלפרש מרב דאמר אין אוסרין על היחוד הוה ליה למימרך מהא דקי"ל בכולי תלמודא דאין משניא לאוין אשה נאסרת על בעלה אלא על ידי קינוי וסתירה לכך נ"ל דרב איירי בפנויה דוקא וה"ם למעלה עשו ביוחסין לאסור היכא דאמרה לכשר נבעלתי בפנויה מיהא מהימנינן לה כמגו אבל אי אמרה לא נבעלתי בהא לא עשו מעלה והכא איירי רב. מ"י].

תורה אור השלם

1. כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנָאָפֶת אָכְלָה וּמָחֲתָה פִיהָ וְאָמְרָה לֹא פָעַלְתִּי אָוֶן: משלי ל כ

גליון הש"ס

מתני' לנתין ולממזר. עי' גיטין פט ע"א תוס' ד"ה בעולה ומתהרסת: שם: תוס' ד"ה רב אסי וכו' טענה מעולה ביותר. וכ"כ הרשב"א קדושין דף כ ע"ב ד"ה הא:

מוסף רש"י

היא אומרת מוכת עץ אני. הנושא את האשה בחזקת בתולה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת מוכת עץ אני (לעיל יא:) שנתקע לה עץ באותו מקום (לעיל יא.). בין הכיר בה. כשכנסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ (לעיל יא:). מה טיבו של איש זה. איש פלוני וכהן הוא. כלומר מיוחס הוא (קדושין עד.). לישנא מעליא. שמלוה ותכן נקיי הדעת לספר בלשון נקיה (פסחים ג.). מלקין על היחוד. מלקות מרדות, ואין אוסרין. אשה על בעלה משום יחוד (קדושין פא.).

תוספות רי"ד

דא"כ קשה הלכתא אהלכתא דקי"ל הלכה כר"נ בדיני. ובהא אמר ר"י אמר שמואל הלכה כר"ג ש"מ: מתני' היא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את ר"ג ור"א אומרים נאמנת ור"י אומר לא מפיה אנו חיין אלא ה"ז בחזקת דרוסת איש עד שתביא ראיה לדבריה: טענתייהו במאי. פי' מה היא תובעתו ומה הוא רוצה ליתן ר' יוחנן אמר במאתים ומנה פי' היא אומרת מוכת עץ אני ויש לי מאתים ואע"פ שלא הכרת בי והוא אומר דרוסת איש את ואין לך אלא מנה וכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה וסבר לה כר"מ דאמר מוכת עץ בין

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פי"א מהל' אישות הלכה י טוש"ע אה"ע סימן סח סעיף ע:

פ ב ג ד ה מיי' פט"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה יא ופי"ח הלכה יג יד סמג לאוין קכו טור שו"ע שם סי' ו סעיף יז:

פא ו מיי' פכ"ב שם הל' ג סמג לאוין קכו טוש"ע שם סימן כב סעיף ב:

תוספות רי"ד (המשך)

כרבנן דאמרי בין הכיר בה בין לא הכיר בה כתובתה מנה וכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום בשלמא ר"א לא אמר כר"י דקא מוקי לה כרבנן פי' במנה ולא כלום: היינו דקתני תרי בבא במתני' גבי פלוגתא דממונא היא אומרת משארסתני נאנסתי וכו' והוא אומר לא כי היה מקחי מקח טעות ומקח טעות לגמרי משמע ואין לה כלום אלא ר"י מ"ט לא אמר כר"א קסבר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה הכא הוא אומר מנה והיא אומרת מנה מאי איכא בין טענתה לטענתיה והלכתא כר"א דקיימי רבא ורב אשי כוותיה דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום כדכתיבנא לעיל ובמוכת עץ נמי הלכתא כרבנן דאמרי מנה: מתני' ראוה מדברת עם א' מה טיבו של זה איש פלוני וכהן הוא ר"ג ור"א אומרים נאמנת ור"י אומר לא מפיה אנו חיין אלא ה"ז בחזקת בעולה לנתין ולממזר עד שתביא ראיה לדבריה היתה מעוברת מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא ר"ג ור"א אומרים נאמנת ור"י אומר לא מפיה אנו חיין אלא ה"ז בחזקת מעוברת מנתין וממזר עד שתביא ראיה לדבריה: וכהן הוא פי' מיוחס ולא כהן ממש שאינה נאמנת להחזיק העובר בחזקת כהן אלא בחזקת כשר שאם הוא בת תנשא לכהונה: מאי מדברת זעירי אמר נסתרה ואע"פ שלא ראוה שנבעלה פסולה לכהונה לר"י כדלקמן שמעלה עשו ביוחסין ור"א אמר נבעלה בשלמא לזעירא היינו דקתני מדברת אלא לר"א מאי מדברת לישנא מעליא כדכתיב אכלה ומחתה פיה וגו' פי' נקט תשמיש בלשון אכילה בשלמא לזעירי היינו דקתני תרתי מדברת ומעוברת פי' מדברת להודיעך כחו דר"י דאפילו בעדי יחוד בלבד אסורה היא לכהן משום דמעלה עשו ביוחסין ומעוברת להודיעך כחו דר"ג אלא לר"א תרתי למה לי פי' לתני מדברת וכ"ש מעוברת. חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בבתה דאתמר ר"י אמר לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה לדברי הפוסל בה פוסל בבתה ור"א אומר אף לדברי המכשיר בה פוסל בבתה דבשלמא איהי אית לה חזקה דכשרות פי' מעיקרא ואוקמה אחזקה